

O. HENRY’NİN “THE LAST LEAF” ESERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME AN ANALYSIS OF THE “THE LAST LEAF” BY O.HENRY

Bilge METİN TEKİN*
Figen ÖZTEMEL AKBAY**

Öz

Çeviri, insanoğlu için her zaman önemli bir yere sahip olmuştur ve genel kanının aksine oldukça zordur. Çevirmen, çeviri yaparken birçok sorunla karşılaşır. Çevirmenin asıl görevi, kaynak dildeki eseri tutarlı bir şekilde hedef dile çevirmektir. Bu çalışmada, O. Henry’nin değerli eserlerinden biri olan “*The Last Leaf*” adlı kısa öyküsünün Mehmet Harmancı ve Hale Akman tarafından çevirisi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma, açıklayıcı nitel bir araştırmadır. Çalışmanın amacı, çevirilerde ve kültürel öğelerin çevirisinde kullanılan stratejilere ve çeviri metinlerdeki bağdaşıklık, bağlaşıklık ve tutarlılığa bakmaktır. Çalışma; çevirmenlerin kültürel öğelerin çevirisinde ve genel çeviride farklı stratejiler kullandığını ve çevrilmiş eserlerde, bazı bağdaşıklık ve bağlaşıklık sorunlarının olmasına rağmen erek eserle hedef eserler arasında tutarlılık olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Öğeler, Çeviri Teknikleri, Bağdaşıklık, Bağlaşıklık, Tutarlılık.

Abstract

Translation always has been importance for humanity and it is not easy as it is thought. When a translator is transferring a text into another language, s/he comes across with some problems. The main task of the translator is to translate the source text into the target language in a consistent way. In this study, a short story called “*The Last Leaf*”, one of O. Henry’s precious works and its translations by Mehmet Harmancı and Hale Akman have been studied comparatively. This study is a descriptive qualitative research. The aim of the study is to analyse the translation strategies, which were used by the translators, and the strategies used for cultural elements, and the problems of coherency, cohesion and consistency in the translations. The result of the study has shown that the translators have used different translation strategies and although there are some problems of coherency and cohesion in translations, there are no problems of consistency between the source text and target texts.

Keywords: Cultural Elements, Translation Strategies, Coherency, Cohesion, Consistency.

1. Giriş

Günümüzde çeviriye duyulan ihtiyaç kaçınılmazdır. Nedret Kuran-Burçoğlu’na göre “Çeviri, dar anlamıyla bir yazın yapısını şekil, anlam, ileti ve biçim düzeylerinde erek dilden amaç dile aktarma, geniş anlamıyla ise, bir kültür ürününü, başka bir kültürün alımlamasına sunma, hatta bu ürünün amaç kültür dizgesi içinde bir yer edinmesine, o dizgedeki diğer eserlerle hesaplaşmasına zemin sağlamadır.” (Kuran, N.P., 1993: 1). Akşit Göktürk’e göre ise, “Her dil, belli bir kültürün göstergeler dizgesiyle, belli uzlaşımlar, töreler, davranışlar, değer ölçüleriyle, kısacası somut insan yaşamıyla iç içedir. Değişik toplulukların, ulusların, bilim, sanat, düşünce alanındaki çabalarını birbiriyle paylaşabilme yoludur.” (1994: 14-15).

Edebi metin çevirisi, çeviri denilince ilk akla gelen çeviri türüdür ve hem estetik hem de duyguya yönelik öğeler ve kültürel öğeler içerdiğinden çevirisi zordur. Çevirmenin sadece dil bilmesi yeterli değildir. Erek kültürü iyi bilmesi, kültürel öğeleri doğru aktarmasını sağlar. G.Mounin’e (1963:236) göre; “Bir dili çevirmek için iki koşulu yerine getirmek gerekmektedir, tek başına biri yeterli olamaz, yabancı dili iyi öğrenme, o dili kullanan topluluğun kültürünü bilmekle olur. Hiçbir çeviri bu iki koşul yerine getirilmedikçe yeterli sayılamaz”. Çevirmen bu görevini yerine getirirken sadece dil farklılıklarından değil aynı zamanda kültür farklılığından da kaynaklanan bir takım problemlerle karşılaşır. Çevirmenin bu problemlerin üstesinden gelmesi için bazı kararlar alması ve çeşitli stratejiler uygulaması gerekir. Çevirmenin tercih ettiği bu stratejiler, eserin hedef kültüre mi yoksa erek kültüre mi daha yakın olduğunu belirler

Bu çalışmada, O. Henry’nin değerli eserlerinden biri olan ve Türkçe’ye “Son Yaprak” olarak, çeşitli çevirmenler tarafından çevrilmiş “*The Last Leaf*” eserinin, 1957 yılında Mehmet Harmancı ve 2014 yılında Hale Akman tarafından yapılan çevirileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu çevirmenlerin seçilme sebebi; Harmancı’nın eseri çeviren ilk çevirmenlerden ve Akman’ın da son çevirmenlerden biri olmasıdır.

* Okutman, Ankara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, e-posta: bilgemetin@gmail.com

** Okutman, Ankara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, e-posta: figen_oztemel@hotmail.com

Çalışmanın amacı, çevirilerde kullanılan ve kültürel öğelerin çevirisinde kullanılan stratejilere ve çeviri metinlerdeki bağdaşıklık, bağlaşıklık ve tutarlılığa karşılaştırmalı bir şekilde bakmaktır.

2. Yazar Hakkında Bilgi (1862-1910)

O. Henry, Amerikalı bir yazardır. Gerçek adı William Sydney Porter'dır. Henry'nin eserleri, genellikle beklenmedik bir son ile biter.

Yazar, ilk önceleri amcasının yanında, eczanede çalıştı, sonra Texas'a taşınarak bir mandırada çalışmaya başladı. Daha sonra, önce emlakçılık ve proje ressamlığı yaptı ve sonra Houston Post gazetesinde çalıştı. Adının bir yolsuzluğa karışmasından dolayı mahkûm edildi. Cezaevinde bulunduğu sürede, bir gardiyanın adından esinlendiği takma adı ile öyküler yazdı. O. Henry ismi buradan gelmektedir.

1902 New York'a yerleşip bir yayınevinde çalışmaya başladı ve yaklaşık 381 adet kısa hikâye yazdı. Hikâyelerindeki beklenmedik ve ilginç sonlar okuyucun ilgisini çekti. Eserlerini yazarken sade ve yalın dil kullanması, yaşadığı dönemi yansıtması ve doğal yazması sebebi ile önemli yazarlardan biridir. (http://tr.wikipedia.org/wiki/O._Henry).

3. Yazarın Edebi Yönü ve Eser Hakkında Bilgi

Amerikan edebiyatının en ünlü kısa hikâye yazarlarından biri olan O. Henry, genellikle sıradan insanları eserlerine taşımıştır. Hikâyeleri dünya klasikleri arasındadır, bunun başlıca sebebi ise; hikâyelerinde otobiyografik özellikler işlemesidir. Dramatik konular işlemesine rağmen, umut verici sonlar eserlerinde işlenmiştir. Hikâyeleri "beklenmedik sonlarla" biter. Yazarın sadece eserlerinin ilginç sonla bitmesi değil, ayrıca seçmiş olduğu karakterlerin özellikleri de hikâyelerinde önemli bir yere sahiptir. Yazarın önemli yeteneklerinden bir tanesi de; olağandışı rastlantıları sıradan olaylara dönüştürmesidir.

O. Henry, eserlerinde hayatı bir "bütün" halinde değil, bir takım ufak beşeri maceralar olarak yansıtmaktadır. Eserlerinde ayrıntılara çok önem vermiştir. Dili de çok güzel kullanan bir yazardır. Sade, yalın ve akıcı bir dil kullanır. Kendine özgü bir anlatımı vardır. Bu sebeplerden dolayı da eserleri, halk tarafından çok tutulmuştur.

Kısaca, O. Henry için, öykücülüğü bir akım içinde yer alarak değil; tek başına etkileyen, değiştiren yazarlardan biridir diyebiliriz.

Yazarın, "The Last Leaf" eseri hem Amerikan edebiyatı hem de Türk edebiyatı için önemli bir eserdir. İlk kez 1954'te Mehmet Harmancı tarafından çevrilmiştir.

Hikâye, Washington Meydanı'nın batısında bir mahallede geçmektedir. İki arkadaş olan, Sue ve Johnsy'nin stüdyoları da bu meydanda, üç katlı tuğla bir binanın üst katındadır. Hemen alt katlarında ressam olan, yaşlı Behrman yaşamaktadır. Mahallede, ölümcül zatürre hastalığı baş göstermişti. Johnsy ile yaşlı Behrman da bu hastalığa yakalanmıştı. Hastalığın etkisi ile Johnsy umutsuz ve karamsar duygulara kapılmıştı. Johnsy, uzandığı yatağından her gün karşıda duran ağaçta ki yaprakları sayıyordu ve tüm yapraklar düştüğünde öleceğine inanıyordu. Sue ise, onun bu durumuna çok üzülüyordu ve bir gün, Behrman'ın stüdyosuna gittiğinde, ona Johnsy'nin moralsizliğini, giderek hayatla bağlarını kopardığını anlattı. Behrman bu duruma çok üzüldü. Günler geçiyor ama son yaprak bir türlü düşmüyordu. Çünkü yaşlı ressam Behrman, fırtınalı bir gecede Johnsy'e umut olsun diye, onun görebileceği yere kocaman bir yaprak çizmiş ve iki gün sonra da zatürreden ölmüştü. Bahçede ondan geriye bir merdiven, hala yanmakta olan bir fener, birkaç fırça ve üstünde yeşil mavi boya olan bir palet kalmıştı yalnızca...

O. Henry'nin bu hikâyesi, diğer hikâyelerinde de olduğu gibi, beklenmedik bir son ve şaşırtıcı bir finale biter.

4. Karşılaştırmalı Bir İnceleme

4.1. Çeviri Mantığı

Hale Akman ve Mehmet Harmancı çevirilerinde daha çok bire bir çeviri tekniğini (aynı kelimeler ile fakat hedef dilin dilbilgisi ile) kullanmışlardır. Fakat onlar için, hedef kitle ve hedef dil daha önemli olduğu için gerekli yerlerde ekleme-çıkarma yapmışlar ya da kendi yorumlarını katmışlardır. Özellikle Mehmet Harmancı; o zamanın gerekliliğinden dolayı, kendi yorumunu katmayı ve cümleleri kısaltıp daha anlaşılır şekilde çevirmeyi tercih etmiştir.

Örnek 1 (Yorumlama):

In a little district west of Washington Square the streets have run crazy and broken themselves into small strips called "places." These "places" make strange angles and curves. One street crosses itself a time or two. An artist once discovered a valuable possibility in this street. Suppose a collector with a bill for paints, paper and canvas should, in traversing this route, suddenly meet himself coming back, without a cent having been paid on account!

Mehmet Harmancı (1957);

Washington Meydanının batısındaki bir mahallenin sokakları o kadar karma karışık, dolambaçlı yerler ki bazan kağa girdiğini farzedin, bir de bakarsınız ki adamcağız bir ressam bu sokakta kıymetli bir imkan keşfetti. Mesela elinde boya, kağıt, kalem faturaları olan bir tahsildarın bu sokağa girdiğini farzedin, bir de bakarsınız ki, adamcağız bir kurus bile tahsil edmeden sokağın bir yerinde kendi kendisiyle karşılaşmamış mı!

Hale Akman (2014);

Washington Meydanı'nın küçük bir semtindeki dolambaçlı caddeler küçük bölümlere ayrılmıştır. Gelin, biz bu küçük bölümlere "mekanlar" diyelim. Bu mekanlar garip açılar ve kıvrımlar oluşturur; öyle ki bir cadde kendi kendisiyle bir iki kere kesişebilir. Bir gün bir ressam bu caddenin değerli bir yönünü keşfetti. Bir tahsildarın elinde boya faturası, kalem, kağıt, ve tuvalle bu caddeye girdiğini varsayalım, tek bir sent bile tahsil edmeden birden kendisiyle karşılaşılıyor!

Örnek 2:

That was in May. In November a cold, unseen stranger, whom the doctors called Pneumonia, stalked about the colony, touching one here and there with his icy fingers. Over on the east side this ravager strode boldly, smiting his victims by scores, but his feet trod slowly through the maze of the narrow and moss-grown "places."

Mehmet Harmancı (1957);

Mayısta olmuştu. Kasımda koloniye doktorların zatürree adını verdikleri soğuk ve görünmez bir yabancı gelerek buz gibi parmakları ile oraya buraya dokunmaya başladı. Şehrin doğu tarafında bu tahripkar zat, kurbanlarını kütle halinde yere yıkıvermişti, fakat koloninin dar, yosunlu sokaklarına gelince hızını azaltarak ağır ağır yürümeye başladı.

Hale Akman (2014);

Evi Mayıs ayında kiralamışlardı. Kasım ayında ise doktorların "zatürree" dedikleri soğuk, görünmeyen bir yabancı, bölgeye yerleşmişti ve buz gibi parmaklarıyla bir oraya bir buraya dokunuyordu. Bu kırıp geçirdiği bölgenin doğu tarafında kurbanlarını birden yere sererken dar ve yosun tutmuş "mekanların" oluşturduğu labirente doğru yavaş yavaş yürüyordu.

Örnek 3:

Beşinci paragrafta geçen "chivalric" (nazik, cömert) kelimesini Mehmet Harmancı kendi yorumunu katarak "erkek" tabir edilen insan diye çevirirken; Hale Akman kelimenin anlamını kullanarak "centilmen" olarak çevirmiş. Aynı şekilde, "... was hardly fair game for ..." yapısını M. Harmancı "boy ölçüşemezdi" diye çevirirken; H. Akman "adil bir oyun oynamazdı" diye çevirmeyi tercih etmiştir.

Örnek 4 (Çıkarma):

"Vass!" he cried. "Is dere people in de world mit der foolishness to die because leafs dey drop off from a confounded vine? **I haf not heard of such a thing.** No, I will not bese as a model for you fool hermit-dunder-head. Vy do you allow dot silly business to come in der brain aof her? Ach, dot poor lettlet Miss Yohnsy."

M. Harmancı (1957);

"'Ne' diye haykırdı. Kahrolasıca bir sarmaşığın yaprakları dökülüyor diye ölecek aptal insanlar da var mı bu dünyada? Hayır, ben sana modellik falan edemem. Niye kızcağızın kafasına böyle düşüncelerin girmesine müsaade ettin? Zavallı Miss Jony'cik."

Örnek 5 (Çıkarma):

"Behrman, **in his old blue shirt**, took his seat as the hermit miner on an upturned kettle for a rock."

M. Harmancı (1957);

"Behrman tersine çevrilmiş bir kovanın üzerine kaya diye oturarak madenci pozunu aldı."

Örnek 6 (Ekleme):

"She is very ill and weak," said Sue, "and the fever has left her mind morbid and full of strange fancies. Very well, Mr. Behrman, if you do not care to pose for me, you needn't. But I think you are a horrid old-old flibbertigibbet."

M. Harmancı (1957);

"Sue 'çok hasta ve zayıf' dedi. 'Ateşin tesiriyle böyle korkunç hayellere kapılıyor. Peki istemiyorsanız bana modellik etmeyin, Mr. Behrman, fakat şunu bilin ki **çenesi düşük ihtiyar bir kadından da betersiniz.**'"

Örnek 7 (Yorumlama):

"It is the last one," said Johnsy. "I thought it would surely fall during the night. **I heard the wind.** It will fall to-day, and I shall die at the same time."

M. Harmancı (1957);

"Johnsy, 'Sonuncusu' dedi. 'Dün gece mutlaka düşeceğini sanmıştım. Rüzgâr çok şiddetli idi. Ama bugün düşecek, ben de aynı zamanda öleceğim.'"

H. Akman (2014);

"Bu sonuncusu" dedi Johnsý. 'geceleyin mutlaka düşer diye düşünmüştüm. Rüzgârı duydum. Bugün düşecektir, o düştüğü an ben de öleceğim."

Örnek 8 (Yorumlama):

"When it was light enough Johnsý, the merciless, commanded that the shade be raised."

M. Harmancı (1957);

"Sabahın ilk ışıkları ile beraber Johnsý merhametsizce tekrar perdenin açılmasını emretti."

Örnek 9 (Çıkarma):

"Johnsý lay for a long time looking at it. And then she called to Sue, who was stirring her **chicken broth** over the gas stove."

Hale Akman "tavuk çorbası" olarak çevirirken; Mehmet Harmancı sadece "çorba" olarak çevirmiştir.

Örnek 10 (Ekleme + Yorumlama):

"The doctor came in the afternoon, and Sue had an excuse to go into the hallway as he left."

M. Harmancı (1957);

"Doktor öğleden sonraki vizetesini bitirip çıkarken Sue da bir mazeret uydurup onun peşinden çıktı."

H. Akman (2014);

"Öğleden sonra doktor gelip hastayı muayene ettikten sonra Sue da bir bahaneyle peşinden çıktı."

Örnek 11 (Adaptasyon)

Üçüncü paragrafta geçen "... eighteenth- century gables and Dutch attics ..." ifadesi, M. Harmancı tarafından Felemenk tipi tavan arası olarak çevrilirken; H. Akman bire bir çeviri tekniğini kullanarak on sekizinci yüzyıldan kalma damlar ve Hollanda tarzı tavan arası diye çevirmiştir.

4.2. Kültürel Öğelerin Çevirisi

Kültürel öğelerin incelenmesinde, Lawrence Venuti'nin "yerelleştirme" (domestication) ve "yabancılaştırma" (foreignization) çeviri stratejileri kullanılmıştır. Berk, yerelleştirme stratejisini "yabancı metni erek dil kültürüne hâkim olan değerlere uygun olarak tutucu ve benzeştirici bir yaklaşımla aktarmak" olarak tanımlamaktadır (Berk, 2005: 164). Berk, ayrıca Venuti'nin yerelleştirmesini "kaynak metnin yabancılığını erek dil okuyucuları için mümkün olduğunca azaltmak amacıyla saydam ve akıcı bir biçimin benimsendiği bir çeviri stratejisi" olarak tanımlıyor (Berk, 2005: 165). Kısaca yerelleştirmede hedef kitle ve hedef kültür daha önemli olduğu için uyarılama yapılmaktadır. Örneğin, "hot dog" Türkçe'ye "köfte ekmek" diye çevrilirse yerelleştirme yapılmış olur.

Berk yabancılaştırma tekniğini ise, "Özellikle yazın çevirisinde, kaynak metni erek dil kültürüne hâkim olan normlara karşı duran ve bunları değiştirmek, yenilemek isteyen bir yaklaşımla çevirmek" olarak tanımlıyor. (Berk, 2005: 162). Anlaşıldığı üzere, yabancılaştırma strateji uygulandığında kültürel öğe hedef metne olduğu gibi aktarılmaktadır.

Eserde yer alan kültürel öğelerin çevirisi;

"Suppose a collector with a bill for paints, paper and canvas should, in traversing this route, suddenly meet himself coming back, without a cent having been paid on account!"

Mehmet Harmancı bu cümlede bulunan, a cent kelimesini kuruş olarak (yerelleştirme tekniğini kullanarak) çevirmiştir. Oysaki Hale Akman, yabancılaştırma tekniğini kullanarak cent kelimesini olduğu gibi hedef metne aktararak herhangi bir işlem yapmamıştır.

Üçüncü paragrafta geçen "table d'dothe" kelimesini H. Akman hedef metinde kullanmazken; M. Harmancı yabancılaştırma yöntemi ile kelimeyi aynen kullanmıştır.

On sekizinci paragrafta geçen ölçü birimi olan "feet" kelimesini ve yirmi birinci paragrafta geçen "pork chop" kelimesini, iki çevirmen de yerelleştirme yöntemini kullanarak "metre" ve "pirzola" olarak çevirmiştir.

Kırk ikinci paragrafta geçen doğu rüzgârını M. Harmancı, yerelleştirme yöntemini kullanarak "Şimal rüzgârı" olarak çevirmiştir.

Çevirmenler daha çok yerelleştirme tekniğini tercih ederek, hedef kitleye ve kültüre önem vermiş ve daha çok Türk kültürüne uygun çeviri yapmışlardır.

4.3. Eski Türkçe Kelime Kullanımı

M. Harmancı'nın çevirisi 1957 yılına ait olmasından dolayı öz Türkçe kelimelere oldukça sık rastlamaktayız.

Eserden örnekler;

Mehmet Harmancı'nın çevirisinde, birinci paragrafta geçen "... kağa girdiğini farzedin..." kağa kelimesi eski Türkçe'de, düzlük, düz alan anlamında kullanılan bir kelimedir ve günümüzde kullanımı yok denecek kadar azdır.

Üçüncü paragrafta geçen "... their tastes in art..." ifadesini M. Harmancı "sanat telakkilerinin" olarak çevirmiştir.

Beşinci paragrafta geçen " A mite of a little woman" kelime grubunu M. Harmancı "ufak tefek" olarak çevirirken, H.Akman "minyon" olarak çevirmiştir.

M. Harmancı beşinci paragrafta bulunan "smote" kelimesini "döşeğe sermek" olarak çevirirken; H. Akman "yatağa düşmek" diye çevirmiştir.

Yedinci paragrafta bulunan "want to live" ve "look silly" kelime grupları, M. Harmancı tarafından "yaşama arzusu", "gülünç mevkie" olarak çevrilirken; H. Akman "yaşama isteği" ve "gülünç duruma" diye çevirmiştir.

M. Harmancı on birinci paragrafta geçen "it is weakness" ve "science" kelimelerini, "zafiyetten", "ilim" olarak; H. Akman ise günümüz Türkçesi kullanarak "zayıflıktan" ve "bilim" olarak çevirmiştir.

On dördüncü; paragrafta geçen "magazine" kelimesi M. Harmancı tarafından eski Türkçe kullanılarak "mecmua" olarak çevrilirken; H. Akman tarafından "dergi" olarak çevrilmiştir.

On sekizinci paragrafta bulunan "old ivy" ve "vine" kelimeleri, M. Harmancı tarafından "ihtiyar sarmaşık", "nebat" (bitki) olarak çevrilirken; H.Akman, "yaşlı sarmaşık" ve "ağaç" olarak çevirmiştir.

M. Harmancı "haven't heard" (yirmi birinci paragraf)'i "işitmedim" diye çevirirken; H. Akman "duymadım" diye çevirmiştir.

Yirmi ikinci paragrafta geçen "You needn't get any wine" cümlesi ile yirmi sekizinci "Behrman was a failure" cümlesini, M. Harmancı "Artık şarap almama hacet yok", "Behrman muvaffak olmamıştı"; H. Akman ise, "Artık şarap almama gerek yok", "Behrman sanatta başarıya ulaşamamıştı" diye çevirmiştir.

4.4. Türkçenin anlam dünyasına uygunluk

Hikaye; Türkçe'nin anlam dünyasına, kültürel öğelerin, deyimlerin, atasözlerinin, kavramların çok az olması ve yazarın dilinin sadeliği açısından oldukça yatkındır. Bunu, olayın geçtiği yer, hikâyenin kahramanları ve hikâyede işlenen duygularda açık bir şekilde görmekteyiz. Bu yatkınlık nedeni ile hikâyenin çevirileri de çok net ve anlaşılır bir dile sahiptirler.

5. Bağlaşıklık, Bağdaşıklık ve Tutarlılık açısından inceleme

Çeviride basit gibi görünen hatalar büyük sorunlara sebep olmaktadır. Çevirmen, çeviri yaparken oldukça dikkatli olmalıdır. Bu yüzden, eser incelemelerinde bağlaşıklık, bağlaşıklık ve tutarlılık kavramları önemli bir yeri vardır.

Bağlaşıklık, Hoey tarafından "bir tümcenin sözcüklerinin ve dilbilgisel yapısının, bu tümcenin metin içindeki öncellerine ve ardıllarına bağlanma yolu" olarak tanımlanmaktadır (Hoey, 1991). Yani, cümle kurarken dilbilgisinin doğru olarak kullanılmaması bağlaşıklık sorunlarına yol açmaktadır. Bağlaşıklık problemlerini aşağıdaki başlıklar altında toplayabiliriz;

- "Özne eksikliği
- Yüklem eksikliği
- Özne-yüklem uyumsuzluğu
- Nesne (düz tümlec) eksikliği
- Dolaylı tümlec eksikliği
- Edat tümleci eksikliği
- Zarf tümleci eksikliği
- Ek-fiil eksikliği
- Fiilimsilerin yanlış kullanılması
- Yardımcı fiil eksikliği
- Fiil çatısı uyumsuzlukları
- Tamlama hataları
- Eklerin hatalı kullanımı
- Bağlaçların hatalı kullanımı"

(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%9Fla%C5%9F%C4%B1kl%C4%B1k>)

Bağdaşıklık ise "Bir metni oluşturan sözcükler arasında anlam bağıntısıyla birlikte dilbilgisel ilişkilerin bulunması durumu" olarak tanımlanabilir (Aksan, 1999:151). Bağdaşıklık, dilsel birlikteliği inceler. Dilbilgisel açıdan doğru olan bir cümle mantık açısından doğru olmayabilir. Buna bağdaşıklık hatası diyebiliriz.

Kısaca, bağlaşıklık, bir cümlenin dilbilgisel olarak doğru olması iken; bağdaşıklık, anlam bütünlüğü ve mantıksal bağlamda doğru olması demektir Bağdaşıklık hataları ise;

- "Gereksiz sözcük kullanımı
- Bir sözcüğün yanlış anlamda kullanımı (benzer sözcüklerin karıştırılması)
- Anlam belirsizlikleri
- Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
- Zamir eksikliğinden kaynaklanan belirsizlikler
- Karşılaştırma hataları
- Noktalama işareti eksikliğinden kaynaklanan anlam hataları
- Çelişen sözcüklerin bir arada kullanılması
- Deyim ve atasözlerinin hatalı kullanımı
- Mantık hataları"

(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%9Fda%C5%9F%C4%B1kl%C4%B1k>)

Tutarlılık ise "derin yapıda oluşan anlamlar arasındaki mantıksal bağlantı"dır (Onursal, 2003). Ç1 ve Ç2'de bu kavramlar ile ilgili olarak aşağıdaki saptamalar Türkçe erek metinler üzerinden yapılmış ve karşılaşılan sorunların nasıl giderilebileceği sorusundan yola çıkarak alternatif çeviri önerileri getirilmiştir.

Eserden örnekler:

Hale Akman'ın çevirisinde ilk paragraftaki son cümlede; "*Bir tahsildarın elinde boya faturası, kalem, kağıt, ve tuvelle bu caddeye girdiğini varsayalım, tek bir sent bile tahsil edemeden birden kendi kendisiyle karşılaşıyor!*" fiildeki zaman hatası yüzünden bir bağlaşıklık hatası söz konusudur.

İkinci paragrafında ise anlam belirsizliğinden kaynaklanan bir bağdaşıklık hatası bulunmaktadır. "*İşte bu eski Greenwich köyüne, kuzeye bakan pencereler, on sekizinci yüzyıldan kalma damlar ve Hollanda tarzı tavan arası ile düşük kiralı ev arayan ressamalar dolmuştu.*"

Beşinci paragrafta bulunan "*Zatürree Bey centilmen bir erkek değildi*" cümlesindeki *erkek* kelimesi de anlatım bozukluğuna sebep olduğundan bağdaşıklık sorunu vardır.

On dördüncü paragrafta ise "*Genç ressamlar...*" diye başlayan cümle akıcılığı bozduğu için bir bağdaşıklık hatasıdır.

Yirmi dokuzuncu paragrafta geçen "*Sue ona Johnsy'nin kuruntusunu, kendini bir yaprak gibi görüp boşlukta süzülmeekten korktuğunu anlattı*" cümlesindeki, 'kendini' kelimesinin kim olduğu konusunda karışıklık olduğu için bağdaşıklık sorunundan bahsedilebilir.

Mehmet Harmancı'nın eserinde ise ilk paragrafta bulunan "... bir de bakarsınız ki adamcağız bir ressam..." sözcüğün yanlış yerde kullanılmasından dolayı bağdaşıklık hatası vardır.

Dördüncü paragrafta ise bazı cümlelerde miş'li geçmiş zamanın hikayesi (olmuştu, yıkıvermişti) kullanılırken; bazılarında ise di'li geçmiş zamanın (başladı) kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olmuştur.

Yirmi üçüncü paragrafta, "*Yarın bu resimleri teslim mecburum*" ise 'teslim etmeye mecburum' olmalıydı ve bağdaşıklık hatası vardır.

Yirmi sekizinci paragrafta geçen "*Berhman muvaffak olamamıştı.*" cümlesinde nesne eksikliği olduğu için bağlaşıklık hatası vardır.

Tutarlılık açısından inceleyecek olursak; çevrilmiş iki eser de orijinali ile tutarlıdır. Anlam belirsizliğine yol açacak veya hedef okuyucunun metni anlamasına engel olacak bir çeviri hatasına rastlanmamıştır. Hale Akman ve özellikle Mehmet Harmancı çevirilerinde yorumlama tekniğini çok kullandıkları için yanlış çeviriden söz etmek pek mümkün değildir.

6. Sonuç

Çalışmada, O. Henry'e ait *The Last Leaf* eserinin, M. Harmancı'nın 1957 yılındaki çevirisi ve H. Akman'ın 2014 yılındaki çevirisi karşılaştırılmalı bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışma sonucunda, çevrilmiş eserlerde bağlaşıklık ve bağdaşıklık sorunlarına rağmen, kaynak eser ile hedef eserler arasında tutarlılık vardır.

Ayrıca, edebi çevirinin estetik ve duygu yüklü olmasından dolayı, çevirmenler farklı tekniklerde kullansalar da, hem Mehmet Harmancı hem de Hale Akman, hedef kitleye odaklanarak, O. Henry'nin "The Last Leaf" eserini gerekli yerlerde ekleme-çıkarma ve yorumlama yaparak ama çoğunlukla birebir çeviri yöntemini kullanarak güzel bir şekilde çevirmişlerdir. Kültürel öğelerin çevirisinde kullandıkları stratejilerde de hedef kitleye odaklanarak daha çok yerleştirme tekniği kullanmışlardır.

M. Harmancı ve H. Akman çevirileri arasında özellikle kelime seçimi konusunda ve cümle yapısı bakımından bazı farklar bulunmaktadır. Bu da, eserin çevrilme zamanlarına bağlıdır. Mehmet Harmancı'nın çevirisinde öz Türkçe kelimelere daha çok rastlamaktayız. Fakat Mehmet Harmancı'nın yorumlama tekniğini daha fazla kullandığı ve hedef kitleyi daha fazla gözettiği söylenebilir.

Her iki çeviri de Amerikan edebiyatının önemli yazarlarından O. Henry'nin Türk edebiyat dünyasındaki yerini pekiştirmesi ve Türk edebiyatında kısa öykülere yer verilmesine katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (1999). *Anlambilim-Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Berk, Özlem (2005). *Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Göktürk, Akşit (1994). *Çeviri dillerin dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 14-15.
- Henry, O. (1957). *Son Yaprak*. (Çev. Mehmet Harmancı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Henry, O. (2014). *Son Yaprak*. (Çev. Hale Akman). İstanbul: Antik Dünya Klasikleri.
- Hoey, Michael (1991). *Patterns of Lexis in Texts*. Oxford: Oxford University Press.
- Kuran, Nedret Pınar (1993). *Kültürlerarası iletişim aracı olarak çeviri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Mounin, Georges (1963). *Les Problèmes théoriques de la traduction*. Paris: Gallimard.
- Onursal, İrem (2003). *Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık. Günümüz Dilbilim Çalışmaları*. (Yay. Haz: A. Kiran, E. Korkut, S. Ağıldere). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yazıcı, Mine (2007). *Yazılı Çeviri Edinci*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Çevrimiçi Kaynaklar**
- Bağdaşıklık. *Wikipedia, The Free Encyclopedia* içinde. 15 Mart 2017 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bağdaşıklık> adresinden erişildi.
- Bağdaşıklık. *Wikipedia, The Free Encyclopedia* içinde 15 Mart 2017 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bağdaşıklık> adresinden erişildi.
- Henry, O. *Wikipedia, The Free Encyclopedia* içinde 03 Mayıs 2015 tarihinde http://tr.wikipedia.org/wiki/O._Henry adresinden erişildi.
- Henry, O. *New World Encyclopedia* içinde 13 Mayıs 2015 tarihinde http://www.newworldencyclopedia.org/entry/O._Henry adresinden erişildi.
- Henry, O. (1907). *The Last Leaf*. 03 Mart 2015 tarihinde [http://www.pages.drexel.edu/~ina22/+270/\\$270-texts-last_leaf.html](http://www.pages.drexel.edu/~ina22/+270/$270-texts-last_leaf.html) adresinden erişildi.